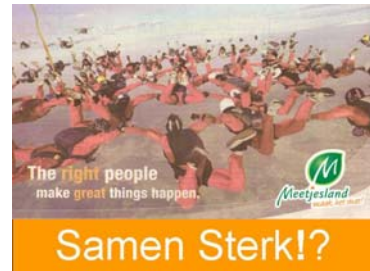

ONTWERP-EINDRAPPORT SAMEN STERK!?

SAMENVATTING

Naast de interne organisatie van gemeenten en OCMW's, die de laatste decennia heel sterk is uitgebreid, zijn de lokale besturen de laatste jaren meer en meer betrokken in publieke en private verenigingen, samenwerkingsverbanden met collega-besturen en andere zogenaamde 'arrangementen'.¹

Het gevoel bij lokale besturen rond dit toenemend aantal partnerschappen is gemengd. Enerzijds ziet men er een mogelijkheid in om de gemeentelijke bestuurskracht te verhogen (bepaalde dingen kun je niet meer alleen), anderzijds vindt men het veel rompslomp (vergaderingen), vindt men dat het veel kost, weet men er weinig over en vreest men dat de arrangementen na verloop van tijd een leven op zich gaan leiden ('verlegd' bestuur i.p.v. 'verlengd' bestuur).

In het kader van dit dubbel gevoel, werd op vraag van de Meetjeslandse gemeenten en OCMW's in de periode januari tot juni 2008 het geheel van Meetjeslandse arrangementen in kaart gebracht (interne analyse).

Daarbij werd nagegaan of er mogelijkheden bestaan om de relatie tussen deze arrangementen en de lokale besturen te verbeteren en welke mogelijkheden er zijn om de samenwerking effectiever of efficiënter te organiseren (verbetervoorstellen).

Beschrijving arrangementen

Op het niveau Meetjesland werden er 29 regionale arrangementen teruggevonden en bestudeerd. Het leverde volgend portret op:

- De historiek van de regionale samenwerking is er een van recente datum. Van de 29 arrangementen, zijn er slechts 6 die ouder zijn dan 1995.
- Gezien het overwegend over publiek-private verbanden gaat, is de vzw vorm populair, het toepassingsgebied van het decreet intergemeentelijke samenwerking (2001) is beperkt.
- Er bestaan arrangementen in zowat alle beleidsdomeinen van cultuur, over politiezorg tot mobiliteit. De twee meest voorkomende domeinen (met elk zes arrangementen) zijn welzijn en gezondheid enerzijds en landschap, natuur en milieu anderzijds.
- De gebiedsomschrijving van de 'Meetjeslandse arrangementen' verschilt, maar er tekent zich een kerngebied 'Meetjesland' af, variërend van 11 tot 13 gemeenten.
- In totaal zijn er 172 mensen (152 FTE's) tewerkgesteld in de arrangementen, waarvan meer dan de helft in volgende drie structuren: IVM (43), Kringloopcentrum (32) en de Meetjeslandse Bouw maatschappij (15).
- Er bestaat heel wat samenwerking tussen de arrangementen - we herkennen ook clusters van organisaties die heel nauw samenwerken - en de voorbije jaren wordt meer en meer aan onderlinge afstemming gewerkt (coördinatorenoverleg, gemeenschappelijke kalender,...).

De vraag naar meerwaarde

Dit rapport maakt niet het bilan van elk individueel arrangement. De meerwaardewerd in algemene termen onderzocht. Krijgen de besturen terug wat ze erin steken?

Vanuit onze analyse zien we vooral positieve effecten voor de regio.

De investering van de lokale besturen in de regionale arrangementen bedraagt 0,47% van de gemeentelijke uitgaven gewone dienst (als we abstractie maken van IVM).

Daartegenover komt er heel wat terug, want tegenover elke Euro die de lokale besturen vandaag in de regionale arrangementen steken, staat er 6,5 Euro van hogere overheden. Financiële middelen die zonder deze arrangementen in vele gevallen aan de regio zouden voorbij gaan (multiplicatoreffect). Bovendien sijn via de arrangementen heel wat nieuw inzichten en expertise binnen op subregionaal en lokaal niveau.

¹ De term 'arrangementen' ontleen we aan de wetenschappelijke literatuur rond dit onderwerp. Hij wordt als verzamelterm gebruikt voor alle partnerschappen (publiek, publiek-privaat) waar gemeenten en OCMW's deel van uitmaken.

Verbetervoorstellen

Met betrekking tot de relatie lokale besturen – arrangementen heeft dit onderzoek geleid tot een aantal verbetervoorstellen, die snel kunnen worden geïmplementeerd:

- het opmaken van samenwerkingsovereenkomsten tussen de lokale besturen en de regionale arrangementen. Zo'n overeenkomsten:
 - spelen in op de vraag om de meerwaarde duidelijker te expliciteren (wederzijdse engagementen zijn geconcretiseerd en evalueerbaar);
 - spelen in op de toenemende vraag naar maatwerk; (overeenkomsten differentiëren op maat van elk bestuur)
 - spelen in op de vraag om de vergaderlast te verminderen (sturing via overeenkomst i.p.v. via vergaderingen)
- het verbeteren van de communicatie tussen de arrangementen en de besturen:
 - een intense communicatie door de arrangementen (formeel en informeel);
 - een consequente terugkoppeling binnen de besturen;
 - een centrale vindplaats van informatie (www.meetjesland.be).

Ook op het niveau van de arrangementen zelf zijn er mogelijkheden om de onderlinge relatie te optimaliseren of de transparantie te verhogen naar beleidsmakers en inwoners:

- een versterkte communicatie (incl. visualisatie) van het model (sterke sectorale overlegtafels, Streekplatform+ als verbindende actor) en het gemeenschappelijk beleidskader (Meetjesland 2020) waarbinnen wordt gewerkt. Mensen zien op die manier de cohesie en kunnen het plaatje snappen.
- Een vlotte onderlinge doorverwijzing, zodat 'klanten' gelijk w elk arrangement ze binnen stappen, telkens terecht komen;
- een geïntensifieerd coördinatorenoverleg, waarbinnen verder gewerkt wordt aan concrete instrumenten van afstemming en blijvend gezocht wordt naar mogelijkheden om competentie en middelen te poolen.

Dienstverlenende vereniging

Bovengenoemde verbetervoorstellen zullen ongetwijfeld een positieve uitwerking hebben op de intergemeentelijke en regionale samenwerking in de toekomst. De structurele effecten mogen evenwel niet overschat worden. Al bij al gaat het over bijstellingen van de bestaande situatie, het landschap van organisaties blijft onaangeroerd.

Het rapport zoemt daarom ook in op een meer structurele ingreep, waarvan grotere effecten kunnen worden verwacht (schaalvoordelen, impact verhogen, minder vrijblijvende samenwerking). We hebben het over de creatie van een nieuwe dienstverlenende vereniging (in de spreektaal: streekintercommunale), waarbinnen een aantal zuivere intergemeentelijke projectverenigingen zouden kunnen worden gegroepeerd.

De nieuwe vereniging zou bovendien de verdere uitbouw van de intergemeentelijke samenwerking kunnen faciliteren. Wij menen immers dat de besparingen waarnaar de gemeenten o.a. op zoek zijn, niet zozeer liggen in het optimaliseren van het bestaande netwerk, maar eerder in nieuwe vormen van intergemeentelijke samenwerking die een aanzienlijke besparing kunnen betekenen voor de besturen: het delen van competenties (hierin staan de OCMW's met de 'Welzijnsband' al verder dan de gemeenten), het gezamenlijk organiseren van diensten waar doorgaans toch niet zoveel beleidsruimte is (boekhouding, informatica), afspraken rond grootschalige infrastructuur en gespecialiseerde dienstverlening, etc.

In plaats van te wachten op de volgende bijdrageverhoging van een of ander regionaal arrangement, moeten de lokale besturen zelf het voortouw nemen in dit verhaal.

We staan op een keerpunt.